

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Dit examen bestaat uit een vertaalopdracht en 21 vragen.

Tekst 1

Regel 1–8

In deze alinea wordt de traditionele manier en de stoïsche manier om de *bona mens* te verkrijgen tegenover elkaar geplaatst.

- 1 Geef aan wat deze traditionele manier inhield.
- 2 Op grond van welke overtuiging wijst Seneca deze af?
- 3 Op welke manier kan men volgens de Stoa de *bona mens* wel bereiken? Volstaan kan worden met het citeren van de desbetreffende Latijnse woorden uit de laatste alinea.

Regel 6 Bonus vero vir sine deo nemo est:

In het vervolg van de tekst bespreekt Seneca deze stelling.

- 4 Citeer de drie uitdrukkingen in regel 21–23 voor het begrip *deus*.

Regel 6–7 supra fortunam exurgere

- 5 Citeer uit alinea 3 de vier woorden waarmee *fortuna* wordt geconcretiseerd.

Regel 17–19 Si hominem t/m deos

- 6 Maak in maximaal 100 woorden duidelijk welk menstype Seneca hier op het oog heeft. Gebruik in je antwoord de termen *perturbationes animi*, *ratio* en *apatheia*.

Regel 19–22 ista res t/m agitat.

De formulering van deze regels wekt de indruk dat Seneca een dualist is.

- 7 Waardoor wordt deze indruk gewekt?

Regel 21 vis divina

- 8 Met welke Latijnse woordgroep wordt deze *vis divina* in de eerste alinea aangeduid?

Regel 24–27 Quemadmodum t/m interest.

Seneca maakt hier een vergelijking.

- 9 Leg uit wat Seneca in deze vergelijking op het oog heeft met *sol*, *radii solis* en *terra*. Werk je antwoord uit volgens het onderstaande schema:

sol	.....
radii solis	.....
terra	.....

- 10 Wat is het verschil tussen *animus* in regel 21 en *animus* in regel 25?

Regel 29 aliena

- 11 Citeer de woorden waarmee Seneca *aliena* definieert.
- 12 Wat zijn de *aliena* concreet bij *equi*?
- 13 Wat zijn de *aliena* concreet bij *homo*?
- 14 Tot welke categorie rekenden de aanhangers van de Stoa de hier genoemde *aliena*?
  - A bona
  - B indifferentia
  - C mala
  - D vitia

Regel 37 quod ipsius est.

- 15 Wat is blijkens de tekst *quod ipsius est* bij *vitis*? Volstaan kan worden met het citeren van de desbetreffende Latijnse woorden.
- 16 Wat is blijkens de tekst *quod ipsius est* bij *homo*? Volstaan kan worden met het citeren van de desbetreffende Latijnse woorden.

Regel 42 rem facillimam, secundum naturam suam vivere.

- 17 Welke overweging brengt Seneca er toe deze zaak tegelijkertijd *difficilem* te noemen?

Tekst 2a

- 18 □ Welke opvatting over godsdienst stelt Lucretius in staat „alles rustig aan te zien”? Baseer je antwoord op je kennis van de antieke filosofie. Gebruik niet meer dan 50 woorden.

Tekst 2b

- 19 □ Welk antwoord zou de Stoa geven op de vraag „of niet een bovenmenselijke godenmacht die heldre hemellichten voor ons draaien doet”? Licht je antwoord toe op basis van je kennis van de antieke filosofie. Gebruik niet meer dan 50 woorden.

Tekst 3

- 20 □ De waardering van Seneca voor de *vir sapiens* staat lijnrecht tegenover die van Erasmus. In welke woorden komt deze tegenstelling in waardering het duidelijkst tot uitdrukking? Volstaan kan worden met het citeren van een woord uit de derde alinea van tekst 1 en een woord uit tekst 3.

Tekst 4

- 21 □ Noem *twee overeenkomsten* en *twee verschillen* tussen de gedachten die Etty Hillesum in dit fragment onder woorden brengt en de stoïsche opvattingen zoals we die uit de brieven van Seneca kennen.

Vertaalopdracht

Bestudeer tekst 5, met de inleiding en de aantekeningen.
Vertaal tekst 5.

Einde
